

FOC SOTA COBERT

La vida real (tal com el seu nom indica) és d'un realisme obstinat, deixa sovint unes marques que es fan presents a cada tombant de l'existència. Donen lloc a obsessions que desemboquen a fer-nos, a vegades, pesadament repetitius.

Però no hi podem fer més. Jo mateix, ara, just en l'avinentsa de reconèixer aquest flagell, em preparo a caure-hi d'una manera flagrant. Vull dir que si ningú no hi posa remei -i no se m'acut que ningú es prengui la feinada de fer-ho-, explicaré per segona o per tercera vegada una cosa que em va passar a mi. Era un moment decisiu d'allò que, amb una certa grandiloquència, se'n podria dir la meua autobiografia, i va anar així:

A mitjan estiu de l'any 1939 vaig arribar a Mèxic procedent de França, país, aquest darrer, que m'havia acollit provisionalment com a refugiat perdedor d'una guerra. Com que hi ha una tendència molt humana a superar les situacions provisionals, vaig fer gestions per traslladar-me a Mèxic, un tràmit que tingué èxit: m'aprovaren el permís d'entrada i el d'estada.

Abans d'emprendre el viatge, en Francesc Trabal tingué una llarga conversa amb mi. Ell era, als meus ulls, tant o més que un amic, un escriptor consagrat. Tenia dotze anys més que jo, una diferència que aleshores semblava considerable i el revestia d'autoritat quasi paternal. Em va dir que a Mèxic s'hi trobava en Josep Carner, tot ponderant-lo com a gran poeta i excel·lent persona. Em va assegurar que em rebria molt bé i em donà per a ell una carta de presentació on m'adornava de virtuts. Perquè es vegi com era el to, fins i tot jo vaig trobar que exagerava escandalosament. Però la veritat és que li ho vaig agrair de veres.

-Aquestes ratlles -em digué en Trabal-, et seran útils per facilitar-te un contacte que d'altra manera potser et costaria.

En Carner i jo som amics. Estic segur que t'atendrà cordialment i farà tot el que pugui per ajudar-te.

Així fou com em vaig embarcar cap a les Amèriques, amb una carta de presentació com a talismà per trucar a unes portes desconegudes. De debò que tenia poca cosa més: una maleta vella amb quatre draps, quatre papers i quatre estris (potsèr no passaven de tres) d'un ús personal i difícilment transferibles. No crec que haguessin despertat l'avidesa de ningú. I no parlo de diners perquè de debò val més no parlar-ne: eren unes quantes monedes de metall plebeu que em cabien en una mà sense haver de cloure-la gaire. Hi ballaven.

Les autoritats mexicanes van complir escrupulosament el tracte establert amb les organitzacions encarregades de l'evacuació de refugiats republicans. Aquestes entitats havien de fer-se càrrec del trasllat dels exiliats, fos quin fos el país d'on procedissin, així com del seu allotjament i la seva manutenció fins que trobessin la manera de situar-se a Mèxic. A part d'això, el govern mexicà oferia una total llibertat a les persones o grups que arribessin al seu territori: podrien desplaçar-s'hi, treballar-hi i establir-s'hi, sense altres limitacions que les que havien d'observar els mateixos mexicans.

Eren unes condicions d'una generositat extremada, com no l'havia tinguda cap altra nació. Però jo em vaig trobar a Veracruz sentint no tan sols que estrenava país, sinó Continent i tot, una cosa que sempre impressiona. La meva esperança més propera es trobava a més de quatre-cents quilòmetres d'allí, al Districte Federal on residia en Josep Carner, que era el pany il·lustre que jo havia d'obrir amb la meva carta miraculosa.

No em puc allargar gaire... El cas és que vaig anar a Ciutat de Mèxic i que no em fou difícil de localitzar el meu esperat salvador. En Carner treballava en una financera creada per destinar els fons procedents de la República a l'ajuda dels refugiats. La institució tenia les oficines a l'avinguda d'Isabel la Catòlica, al cor de la capital. La secretària que em va atendre em digué que en Carner estava reunit i m'invità a

esperar-lo. Em va fer passar en una gran sala, presumiblement destinada als consells d'administració, perquè el moble principal era una taula que em va semblar enorme, voltada de cadires entapissades, davant de cadascuna de les quals i havia una carpeta d'aquelles que donen to solemne a les trobades d'executius.

La sala era buida, en aquells moment només l'ocupava jo. Recordo que, en el moment d'asseure'm a la cadira que em va assenyalar la secretària, vaig sentir basarda. La noia em va deixar sol, enmig d'un silenci accentuat (penso jo) per la gruixuda moqueta que cobria tot el terra.

Passava l'estona i en Carner no venia. Per matar el temps (o per matar no sé ben bé què) vaig encendre una cigarreta. I tot just a mig fumar-me-la, van obrir-se uns batents de fusta treballada i aparegué el gran poeta. El vaig trobar impressionant i majestuós. I, a causa d'un d'aquests desconcerts propis dels tímids, vaig llençar la punta de la cigarreta encesa just sota la gran taula. Procurant, és clar, que en Carner no se n'adonés.

En Carner era més aviat corpulent i vestia amb una displicència de poeta benestant, suposant que aquesta figura hagi existit de debò en algun sentit. Duia sempre, sobresortint-li de la butxaqueta superior de l'americana, tres o quatre cigars havans que feien molt d'efecte. Em va rebre amb una afabilitat extraordinària, i llegí atentament la carta d'en Trabal. Mentre ho feia, es va començar a sentir olor de cremat i sortí un nuvolet de fum de sota de la taula. Jo estava aterrit, però en Carner no es va immutar. S'ajupí i apagà el cigarret que foradava la moqueta, tot aixafant-lo -gairebé plàcidament- amb un peu. Sense donar-me temps a formular disculpes, digué:

-En Trabal és un d'aquells amics de fiar. Em fa grans elogis de vós i bé me l'he de creure. Torneu d'aquí un parell de dies i estic segur de poder oferir-vos una solució o altra.

Al final d'unes quantes paraules de cortesia, em va acompanyar fins a la sortida, i ja a frec de la porta, es va

treure un dels seus havans de la butxaca, me l'oferí gentilement
i em digué:

-No cal pas que us preguntí si fumeu.